

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR EUROPOS SĄJUNGOS GRUPĖ
STRATEGINIO PLANAVIMO IR STEBĖSENOS GRUPĖ
PAŽYMA**

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL 2021–2030 METŲ PLĖTROS
PROGRAMOS VALDYTOJOS LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJOS
UŽSIENYJE MATOMOS IR ĮTAKINGOS LIETUVOS PLĖTROS PROGRAMOS
PATVIRTINIMO“ PROJEKTO**

TAP Nr. TAP-21-1527; TAIS Nr. 21-32951

2022-01-06 Nr. NV-49

Vilnius

1. Projekto rengėjas. Užsienio reikalų ministerija.

2. Projekto tikslas. Nutarimo projektu siūloma patvirtinti 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Užsienio reikalų ministerijos **užsienyje matomos ir įtakingos Lietuvos plėtros programą** (toliau – plėtros programa), kuria siekiama įgyvendinti 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP) 9.1 pažangos uždavinį „Stiprinti atstovavimą Lietuvos interesams tarptautinėje erdvėje ir diasporos politiką“.

3. Projekto esmė.

Problema ir siūlomos priemonės jai spręsti:

Problema – esamas Lietuvos atstovavimas tarptautiniuose formatuose neužtikrina visų užsienio politikos tikslų įgyvendinimo.

Problemos priežastys:

1. Dabartinis diplomatinio atstovavimo (toliau – DA) tinklas ir jo pajėgumai neleidžia efektyviai spręsti naujai kylančių geopolitinių iššūkių: DA tinklas neužtikrina atstovavimo Lietuvos interesams Azijoje, Afrikoje, Pietų Amerikoje; trūksta specialiai parengto personalo specifinėms funkcijoms atlikti ir uždaviniams įgyvendinti; konsulinės paslaugos lengviau pasiekiamos tik arti LR diplomatinio atstovybių ir konsulatų gyvenantiems ar esantiems Lietuvos piliečiams ir diasporos atstovams; trūksta kompetencijų veikti tarptautinėje erdvėje.

2. Trūksta įrankių ir patirties išnaudoti visus galimus veikimo tarptautinėse organizacijose būdus Lietuvos interesams pasaulyje užtikrinti: neužtikrintas patirties perdavimo tęstinumas rengiantis pirmininkauti ES Tarybai 2027 m.; nėra efektyvaus ir visapusiško valstybės institucijų veiklos tarptautinėse organizacijose dalyvavimo, pozicijų ir pasiūlymų, grįžamojo ryšio koordinavimo Lietuvoje modelio (nenustatytos atsakomybės, procesai, nesukurti įrankiai); valstybės įsipareigojimai nekoreliuoja su ribotais valstybės biudžeto finansiniais ištekliais; nepatraukli diplomatinė tarnyba.

3. Ribotas Lietuvos žinomumas pasaulyje: informacijos apie Lietuvą sklaidos, ypač tarp prioritetinių šalių nuomonių formuotojų ir sprendimų priėmėjų, trūkumas; priešišškai nusiteikusių šalių siekis perrašyti ir neteisingai interpretuoti Lietuvos istoriją, dezinformuoti apie Lietuvos laimėjimus daro neigiamą įtaką šalies saugumui ir jos įvaizdžiui; Lietuvos daugiatautė istorija, kultūra, turizmo ištekliai ir šiuolaikiniai laimėjimai per mažai išnaudojami Lietuvos žinomumui didinti; vystomojo bendradarbiavimo įrankiai nevisiškai išnaudojami Lietuvos minkštajai galiai stiprinti.

Pageidautina situacija 2030 m.:

- tikimasi padidinti Lietuvos piliečių, išrinktų į tarptautinių organizacijų vadovaujamą ir kitas pareigas, skaičių (siekiama, kad iki 2030 m. būtų išrinkta ne mažiau kaip 12 Lietuvos atstovų).
- Didinti renginių istorinės atminties, žmogaus teisių, socialinės atskirties, lyčių lygybės ir žurnalistų saugumo temomis skaičių (2030 m. siekiama surengti 18 renginių).

- Pagerinti Lietuvos dalyvavimo ES valstybių narių koalicijose, priimant Lietuvos interesus atitinkančius sprendimus, koalicinio valentingumo indeksą (2030 m. siekiama, kad Lietuva indekse užimtų ne žemesnę nei 17 vietą).
- Laiku ir tinkamai pasirengta kiekvienam Lietuvos pirmininkavimui tarptautiniuose formatuose, organizuoti tarptautinių organizacijų aukšto lygmens renginius Lietuvoje, sudaryti sąlygas steigti tarptautinių organizacijų, agentūrų biurus Lietuvoje ir išnaudoti kitus būdus Lietuvos vardui garsinti.
- Plečiant Lietuvos diplomatinio atstovavimo geografiją pasaulyje, tikimasi daugiau dėmesio skirti **Azijos regionui ir iki 2030 m. sukurti tvarų strateginių partnerysčių bendradarbiavimo, paremto politiniu, ekonominiu ir kultūriniu dvišalių santykių vystymusi, modelį.**
- Aktyvinant valstybės ir diasporos ryšį, tikimasi stipresnio Lietuvos diplomatinio atstovybių vaidmens pasaulyje, ypač tose valstybėse, kuriose yra didžiausios lietuvių bendruomenės. Užsienio lietuvių, įsitraukusių į Lietuvos gyvenimą ir gerovės joje kūrimą, **rodiklis 2030 m. siektų 60 proc.**
- Vystomojo bendradarbiavimo srityje **iki 2030 m. OPV skirti ne mažiau kaip 0,33 proc. BNP** – įgyvendinimas, kuris padės įtvirtinti gerą Lietuvos įvaizdį tarptautinėje bendruomenėje ir išlaikyti patikimos tarptautinių santykių veikėjos reputaciją.
- Bendradarbiavimo tarptautiniuose formatuose srityje Lietuva sieks, kad, veikiant tarptautinėse koalicijose ir bendradarbiaujant su ES institucijomis, tarptautinėmis organizacijomis, būtų atlikti bendri tyrimai, įgyvendintos informacinės kampanijos ir kultūrinės diplomatijos priemonės, kurios pagrįstų ir įtvirtintų **Lietuvos naratyvą laisvės kovų ir tremčių, holokausto temomis.**
- Stiprindama **Rytų partnerystės politikos kryptį**, Lietuva sieks įgyvendinti aktyvias komunikacijos kampanijas ir informuoti Vakarų sąjungininkus, Rytų partnerius bei Rusijos visuomenę apie Lietuvos indėlį remiant **demokratinės vertybės ir išlaikant stabilumą regione.**
- **Kultūrinio paveldo srityje Lietuva iki 2030 m.** turi tikslą, kad daugiau nei pusė užsienyje esančių prioritetinių Lietuvos ir tarptautinei visuomenei reikšmingų **kultūros ir tautinio paveldo objektų** būtų identifikuoti, susisteminti, skaitmenizuoti, išsaugoti ir įamžinti, o esant galimybių – grąžinti į Lietuvą. **Siekiama, kad iki 2030 m. tokių paveldo projektų skaičius užsienyje siektų 30.**

4. Derinimas. Pirminis plėtros programos projektas buvo derintas su ministerijomis, socialiniais partneriais ir visuomene. Rengiant plėtros programą dalyvavo šie socialiniai partneriai: VŠĮ „Freedom House“, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijos, Nacionalinės nevyriausybinių vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platformos, VŠĮ Centrinės projektų valdymo agentūros atstovai. Socialinių partnerių pasiūlymų sulaukta dėl Vystomojo bendradarbiavimo strategijos rengimo būtinybės, prioritetų nustatymo, stebėsenos, analizės bei poveikio vertinimo ir matavimo priemonių stokos.

Nutarimo projektas buvo derintas su visomis ministerijomis ir su Vyriausybės kanceliarija. Į Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir į dalį Vidaus reikalų ministerijos pastabų buvo atsižvelgta, kitos pastabos yra pateiktos derinimo pažymoje. Aplinkos apsaugos, Teisingumo, Kultūros ministerijų pastabos buvo suderintos ir projektas buvo patikslintas darbo tvarka. Taip pat plėtros programos projektas buvo paviešintas Užsienio reikalų ministerijos puslapyje, bet pastabų ir pasiūlymų nebuvo gauta.

5. Dalykinio vertinimo išvada.

Strateginio planavimo ir stebėsenos grupės pastaba: Plėtros programa rengiama 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano (NPP) 9.1 uždaviniui „Stiprinti atstovavimą Lietuvos interesams tarptautinėje erdvėje ir diasporos politiką“ įgyvendinti. Tai reiškia, kad Plėtros programoje numatomos priemonės turi spręsti programos rengimo metu nustatytas problemas, kurios trukdo / riboja ir (ar) užtikrintų NPP uždavinio ir nustatytų rezultatų (poveikio rodiklių) pasiekimą. Vienas iš uždavinio poveikio rodiklių – 9.1.4 „Užsienio lietuvių, įsitraukusių į Lietuvos gyvenimą ir gerovės joje kūrimą, dalis, procentai (2020 m. – 40, 2025 m. – 55, 2030 m. – 60)“ susijęs su diaspora (apie diasporos politikos stiprinimą pasisakoma ir pačioje uždavinio formuluotėje). Tačiau tiesioginių šio rodiklio pasiekimui įgyvendinti priemonių Plėtros programoje nėra.

Todėl kyla klausimas, kokiomis veiklomis bus siekiama NPP poveikio rodiklio, kur tos veiklos bus numatytos ir pan. Primename, kad vadovaujantis planavimo dokumentų schema ir veiklos planavimo logika, pažangos priemonės NPP uždaviniams įgyvendinti ir nustatytiems rodikliams pasiekti pirmiausiai numatomos plėtros programose, tuomet rengiami pažangos priemonių aprašymai, vėliau planuojamos konkrečios veiklos.

Atsižvelgiant į tai, manome, kad plėtros programa turėtų būti papildyta į diasporą nukreipta priemone arba diasporos politikos stiprinimo įgyvendinimas turi būti aiškiau atskleistas ir pademonstruotas per kitas programos priemones. Kartu pažymėtina, kad Plėtros programą papildžius į diasporos problemas, klausimus nukreipta priemone, dubliavimosi su kitais Užsienio reikalų ministerijos rengiamais dokumentais diasporos srityje (pvz., Lietuvos diasporos politikos strateginės gairės ir veiksmų planas joms įgyvendinti) tikrai nebūtų. Priešingai, dokumentai sudarytų nuoseklią ir tinkamą veiklos planavimo kaskadą išlaikančią sistemą.

Projektą siūloma svarstyti Tarpinstituciniame pasitarime ir Vyriausybės posėdyje atsižvelgus į Teisės grupės pastabas.

Tarptautinių santykių ir ES grupės patarėja

Lina Saulėnaitė-Višinskienė

Strateginio planavimo ir stebėsenos grupės patarėja

Jūratė Martinonienė